

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ, ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА
МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної теорії і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
Дмитро БАБЕНКО
«30» 06 2023 р.
Гарант освітньої програми
Ірина БАНЄВА
«16» 06 2023 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»

Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	241 Готельно-ресторанна справа
Освітньо-професійна програма	Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
Освітній ступінь	Бакалавр
Семестр	1-й
Форма здобуття освіти	денна
Викладач	Борко Тетяна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук, borko@mnaui.ed.ua

Розглянуто на засіданні кафедри економічної теорії і суспільних наук.

Протокол № 10 від «22» травня 2023 року.

Завідувач кафедри

 Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету

Протокол № 10 від «22» травня 2023 року.

Голова науково-методичної комісії

 Юлія ЧЕБАН

Схвалено на засіданні вченої ради факультету менеджменту.

Протокол № 11 від «15» червня 2023 року.

Голова вченої ради

 Олена ШЕБАНІНА
Миколаїв
2023

<p>1. Призначення навчальної дисципліни</p>	<p>Громадянське суспільство постає як сфера самореалізації людських інтересів і потреб, яка є вільною від безпосереднього втручання з боку держави і яка об'єднує та виражає інтереси самих громадян, їх устремління, окреслює простір їхньої свободи та межі приватності. В ідеї громадянського суспільства втілюється гуманістичне гасло, під яким організується і відбувається сучасне цивілізоване життя: «Держава для суспільства, а не суспільство для держави».</p> <p>Одним із пріоритетних завдань курсу «Громадянське суспільство» є увага до визначення передумов формування громадянського суспільства, ознайомлення з його структурою, фіксація характерних ознак, усвідомлення ролі і значення необхідного для нього економічного підґрунтя, політичних засад, ідейно-духовного фундаменту, розуміння змісту і напрямів діяльності різноманітних інститутів громадянського суспільства, принципів взаємодії громадянського суспільства, його інститутів з державою, органами влади та місцевого самоврядування.</p>
<p>2. Мета навчальної дисципліни</p>	<p>Мета дисципліни: формування громадянської культури мислення та поведінки в суспільному середовищі, вміння критично аналізувати явища соціально-політичного життя та самостійно окреслювати принципи, засади та межі, у відповідності до яких можливе соціоконструктивне за характером і спрямованістю розгортання активності при реалізації індивідом та в об'єднанні з іншими індивідами різноманітних інтересів і потреб.</p> <p>Завдання дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомити здобувачів вищої освіти із напрацюваннями світової думки щодо громадянського суспільства та дати виклад основних концепцій в їх поліфонічному та плюралістичному звучанні; - розвивати у здобувачів вищої освіти навички самостійного аналітичного підходу до суспільних явищ і політико-владних феноменів, при осмисленні ними особливостей соціальної активності в публічній і приватній сферах життя; - озброювати здобувачів вищої освіти основними вимогами, принципами та уявленнями сучасного наукового дискурсу стосовно взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства, при реалізації громадянами їх потреб та інтересів.

	<p>Об'єктом дисципліни є суспільство як форма соціальна форма руху матерії, як сукупність відносин між людьми, що виникають в процесі їхньої життєдіяльності.</p> <p>Предметом дисципліни є громадянське суспільство як сфера, вільна від безпосереднього втручання і регулювання ззовні, в якій індивіди, об'єднуючись між собою і взаємодіючи з державою і органами місцевого самоврядування, на засадах самодіяльності реалізують свої інтереси і потреби.</p>
<p>3. Компетентності</p>	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми діяльності суб'єктів готельного і ресторанного бізнесу, що передбачає застосування теорій та методів системи наук, які формують концепції гостинності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК01. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.</p> <p>ЗК02. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями</p>
<p>4. Програмні результати навчальної дисципліни</p>	<p>РН 19. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.</p> <p>РН 20. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p> <p>РН 21. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>РН 22. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p>

5. Опис навчальної дисципліни		Всього годин/кредитів за навчальним планом, з них:					90 год/ 3,0 кред.		
		– лекції					16 год/0,53 кред		
		– практичні заняття					14 год/0,47 кред		
		– самостійна робота					60 год/ 2,0 кред		
Змістовий модуль			Теми		Обсяг годин				
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	К	Разом	
1	Сутність громадянського суспільства	1	Суспільство як система, що саморозвивається	2	1	6		9	
		2	Розвиток історичних уявлень про громадянське суспільство	2	-	4		6	
		3	Сутність громадянського суспільства, його структура, ознаки та функції	-	1	6		7	
		Разом за змістовим модулем 1			4	2	16		22
2	Інститути громадянського суспільства	4	Багатоукладна ринкова економіка і приватна власність – матеріальна основа громадянського суспільства	2	2	6		10	
		5	Розвиток середнього класу й забезпечення соціальної стабільності – необхідні засади громадянського суспільства	2	2	6		10	
		6	Демократія та її роль в утвердженні механізмів функціонування громадянського суспільства	2	2	6		10	
		7	Засоби масової інформації та їх роль в артикуляції та реалізації розмаїття інтересів громадянського суспільства	2	-	6		8	
		8	Толерантність як ціннісне підґрунтя системи соціальних відносин у громадянському суспільстві	-	2	6		8	
		Разом за змістовим модулем 2			8	8	30		46
	Громадянське суспільство. Держава. Особистість	9	Держава як політично організоване суспільство	2	2	8		12	
		10	Правова держава і громадянське суспільство	2	2	6		10	
		Разом за змістовим модулем 3			4	4	14		22

Передекзаменаційна консультація				5	
Всього годин по навчальній дисципліні	16	14	60	5	90

***Примітка.** Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу

6. Порядок та критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, творчі завдання, тестові завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3309>

Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-econom-teor/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий семестровий залік у письмовій формі під час залікової сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 60 і більше балів. У цьому разі оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік.

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Поточний і підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти

№ змістового модуля	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1.	4	2	- усне опитування	1	3	5	3	5
			- підготовка доповіді	1	3	6	3	6
			- підготовка презентацій	1	1	2	1	2
			- тестування	1	2	3	2	3
			Самостійна робота №1	1	1	2	1	2
			Разом					10
2.	8	8	- усне опитування	1	2	4	2	4
			- підготовка доповіді	1	1	2	1	2
			- тестування	1	1	2	1	2
			- підготовка презентацій	1	2	3	2	3
			Самостійна робота №2	1	1	3	1	3
			Разом					7
3.	4	4	Аудиторна робота:					
			- усне опитування	1	2	3	2	3
			- тестування MOODLE	1	2	4	2	4
			- підготовка презентацій	1	2	4	2	4
			Самостійна робота №3	1	2	4	2	4
Разом					8	15		
			Написання тез доповідей, участь в олімпіаді, в конференції				4	6
			Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження				3	3
			Індивідуальне завдання				4	4
Поточний контроль							36	60
Підсумковий контроль (екзамен)							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – екзамен

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	5 (відмінно)

82 – 89	B	4 (добре)
75 – 81	C	4 (добре)
64 – 74	D	3 (задовільно)
60 – 63	E	3 (задовільно)
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)
7. Політика курсу	<p>Політика курсу визначається системою вимог, які пред'являються до здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Дотримуватися етики поведінки, яка прописана в Кодексі академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті. Пропущені заняття відпрацьовувати відповідно до затвердженого графіку консультацій. Академічна недоброчесність є несумісною з принципами викладання курсу. Основні принципи проведення занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відкритість до нових та неординарних ідей, толерантність, доброзичлива партнерська атмосфера взаєморозуміння та творчого розвитку; - усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін; - різні моделі роботи на заняттях, у тому числі робота над вирішенням творчих завдань дає можливість здобувачам вищої освіти якнайширше розкрити свій власний потенціал, навчитись довіряти своїм партнерам, розвинути навички інтелектуальної роботи в команді; - курс передбачає інтенсивне використання мобільних технологій навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти та викладачеві спілкуватись один з одним у будь-який зручний для них час, а для здобувачів вищої освіти, які відсутні на заняттях, отримати необхідну навчальну інформацію та представити виконані завдання; - протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять змістових модулів та виступити з презентацією чи з доповіддю додатково. 	
8. Інформаційні джерела	<p style="text-align: center;">1. Базова література</p> <p>1. Громадянське суспільство : курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти</p>	

ОПП «Готельно-ресторанна справа» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа», ОПП «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. Т. М. Борко. Миколаїв : МНАУ, 2023. 153 с. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13092>

2. Громадянське суспільство : плани практичних занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Готельно-ресторанна справа» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа», ОПП «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. Т. М. Борко. Миколаїв : МНАУ, 2023. 27 с. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13095>

3. Громадянське суспільство : словник термінів та персоналій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Готельно-ресторанна справа» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа», ОПП «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. Т. М. Борко. Миколаїв : МНАУ, 2023. 46 с. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13096>

4. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв та ін. ; за ред. М. П. Требіна ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків : Право, 2013. 536 с.

5. Громадянське суспільство України: політика сприяння та залучення, виклики та трансформації : аналіт. доп. / В. М. Яблонський та ін. ; за ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. Київ : НІСД, 2019. 112 с.

6. Громадянське суспільство в Україні : сучасний стан, виклики, стратегія модернізації : монографія. У 2-х т. Т. 1. Загальнотеоретичні та конституційно-правові аспекти розвитку громадянського суспільства в Україні / за ред. Ю. С. Шемшученка, О. В. Скрипнюка. Київ : Юридична думка, 2018. 676 с.

7. Політологія : навчально-методичний посібник у схемах і таблицях / за ред. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 540 с.

8. Томахів В. Політологія : навч. посіб. 3-е вид., доп. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 224 с.

2. Допоміжна література

9. Кресіна І., Стойко О. Громадянське суспільство. В кн. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України: відп. ред. Я.М.Шевченко. – К.: Ін Юре, 2009. – 952с. - С.179;

10. Пишна Л. Г. Громадянське суспільство: поняття, ознакиструктура і принципи (цивільно-правовий аспект).URL: <https://sworld.education/simpoz4/136.pdf>

11. Третяк С. М. Формування поняття “громадянське суспільство” в західній та українській політико-правовій думці. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Tretyak_2002_1.pdf

12. Гаєвська Л. А. Феномен громадянського суспільства і його вплив на становлення державно-громадського управління освітою (теоретико-методологічний аспект) URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07glatma.htm>

13. Колодій А. Чим є і чим не є громадянське суспільство URL: <http://www.hgi.org.ua>

14. Кульчицький С. В. Громадянське суспільство. [Електронний ресурс] URL:http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Gromadyanske_suspilstvo

15. Лотюк О. С. До проблеми розуміння функцій громадянського суспільства. URL: <http://lclaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-3-2013/item/106-do-problemy-rozuminnia-funktsii-hromadianskoho-suspilstva-lotiuk-o-s>

16. Кононенко В. В., Лапшин С. А. Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1713>

3. Інформаційні ресурси

17. Громадська активність громадян України : загальнонац. дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва з 19 до 25 грудня 2018 р. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadska-aktivnist-gromadyan-ukraini>

18. Громадянське суспільство в Україні: виклики і завдання. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadyanske-suspilstvo-v-ukraini-vikliki-i-zavdannya>

4. Законодавчо-нормативні акти

19. «Про громадські об'єднання» (стаття 21). Закон України в редакції від 22.05.2021№4572-VI. URL:

	<p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text</p> <p>20. «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (статті 21–24); Закон України в редакції від 23.05.2021р. № 1045-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text</p> <p>21. «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» (статті 18, 22); Закон України в редакції від 02.11.2016р. № 5026-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17#Text</p> <p>22. «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» (стаття 9); Закон України в редакції від 04.11.2018р. № 554/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>23. «Про органи самоорганізації населення» (стаття 14). Закон України в редакції від 01.01.2020р. № 2625-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text</p> <p>24. «Про місцеве самоврядування» Закон України в редакції від 09.08.2021р. № 280/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>25. «Про добровільне об'єднання територіальних громад Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19</p> <p>26. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. URL: https://www.president.gov.ua/documents/682016-198054.</p> <p>27. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 710-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-gromadyanskoji-osviti-v-ukrayini</p>
<p>9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами</p>	<p>Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами застосовуються види та форми здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості. В університеті є пандус, кнопка виклику, а також особа, яка безпосередньо забезпечує інтеграцію здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Для здобувачів вищої освіти із особливими освітніми потребами забезпечується доступність навчання, у т. ч. за допомогою системи Moodle (https://moodle.mnau.edu.ua/course/).</p>

10. Доступ до матеріалів навчання	Робоча програма дисципліни, її силабус та навчально-методичний комплекс дисципліни з необхідним його наповненням розташовано на офіційних ресурсах Миколаївського національного аграрного університету: https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3309
--	--

Силабус навчальної дисципліни розроблено:

доцент кафедри економічної теорії
і суспільних наук

 Тетяна БОРКО